

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИКЛІЧНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. Статтю присвячено проблемам підготовки педагогів професійного навчання. Проаналізовані професійні компетентності педагога професійного навчання. Розглянуто питання застосування циклів в процесі підготовки педагогів професійного навчання, яка базується на формуванні необхідної сукупності компетентностей.

Ключові слова: професійна підготовка, педагог професійного навчання, компетентність, циклічність.

Abstract. The article is devoted to the problems of training teachers of vocational training. The professional competencies of the teacher of vocational training are analyzed. The issue of the use of cycles in the process of training teachers of vocational training, which is based on the formation of the necessary set of competencies, is considered.

Keywords: professional training, teacher of vocational training, competence, cyclicity.

Постановка наукової проблеми. Сучасний розвиток професійної освіти в Україні висуває вимоги до підготовки педагогів професійного навчання, а саме: правильне поєднання набутих знань, умінь, навичок в освітньому процесі, необхідних для формування загальних та професійних компетентностей. Метою формування компетентностей є забезпечення належної професійної підготовки педагога професійного навчання в процесі фахової підготовки.

Ринок освітніх послуг потребує педагогів професійного навчання з високим рівнем професійних компетентностей. В Професійному стандарті “Педагог професійного навчання”, затвердженого Наказом міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України №1182 від 20.06.2020 р., визначено загальні та професійні компетентності, якими повинен володіти майбутній фахівець. Тобто, Професійний стандарт має компетентнісно-орієнтоване спрямування, що спонукає до пошуку оптимальних способів формування компетентностей педагогів професійного навчання і визначення чітких результатів їх підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основною метою підготовки педагога професійного навчання є формування фахових компетентностей і готовності фахівця до педагогічної діяльності в сучасному закладі професійно-технічної освіти. Результатом підготовки повинне стати усвідомлення педагога професійного навчання суті своєї професії як діяльності, направленої на розвиток кожного учня закладу професійно-технічної освіти. Одним із основних завдань підготовки педагогів професійного навчання є готовність

майбутнього фахівця до якісного виконання своєї фахової діяльності у світлі оновленого змісту професійної освіти.

У науковій літературі проблеми фахової підготовки педагогів професійного навчання розглядалося Б. Андрієвським, М. Дьяченком, В. Журавльовим, І. Каньковським, Н. Кузьміною, О. Коваленко, Н. Ничкало, М. Пригодієм, В. Радкевич, С. Ткачуком. Слід зазначити, що в працях В. Журавльова та Н. Кузьміної увага акцентується на змісті, формах і методах професійної підготовки, якими повинен володіти майбутній фахівець. Інші дослідники вважають, що підготовка включає формування готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності. Сутність професійної компетентності майбутнього викладача досліджували С. Азаришвілі, Е. Азімов, Т. Байбара, Н. Бібік, Т. Гущина, Т. Загривня, І. Зязюн, І. Михалевська, С. Сисоєва, Н. Тарасенкова, О. Тумашева.

Мета і завдання статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування професійних компетентностей, необхідних для професійної діяльності педагогів професійного навчання. Завдання дослідження: окреслити складові, що визначають циклічність в процесі підготовки педагога професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. Сучасний педагог професійного навчання повинен володіти знаннями, уміннями та навичками, обсяг яких визначається Державним стандартом професійної освіти та іншими нормативними документами Міністерства освіти і науки України. Відповідно Професійному стандарту “Педагог професійного навчання”, визначено загальні компетентності, серед яких ми виокремлюємо здатність до академічної та професійної мобільності. Для формування даної компетентності педагогу професійного навчання необхідно мати знання про рівень досягнень сучасної науки й техніки, структуру та організацію різних видів виробництва, їх сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку, системи та засоби управління обладнанням, володіти знаннями про закономірності виробничих процесів, будову та принцип роботи обладнання, сучасні технології виробництва, принципи управління якістю продукції.

В процесі підготовки педагога професійного навчання необхідно сформувані професійні компетентності відповідно Професійного стандарту, серед яких виділяємо основні: здатність вивчати, аналізувати та застосовувати навчальну, наукову, правову та іншу інформацію щодо планування освітнього процесу; здатність добирати доцільні методи, форми, засоби, технології навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти відповідно до визначених завдань та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; здатність застосовувати новітні форми, методи, прийоми та засоби навчання, інноваційні педагогічні технології; здатність застосовувати новітні виробничі технології професійної галузі; здатність проектувати професійне самовдосконалення; здатність набувати додаткових кваліфікацій.

Отже, для формування професійних компетентностей, педагогу професійного навчання необхідно постійно повертатися до процесу отримання знань відповідно до компетентності, але кожного разу з чергового освітнього циклу з новим досвідом. Набуття певних компетенцій під час послідовного завершення різних навчальних програм можуть свідчити про існування певної

циклічності в підготовці. Очевидно, процес підготовки педагога професійного навчання, подібно іншим процесам, повинен мати свої цикли. Адже, будь-які виробничі процеси поділяються на цикли: там, де цикли доцільно виділені і обґрунтовані, існує можливість управляти виробничими процесами на наукових засадах [6, с.139]. Такі можливості містяться і в процесі підготовки педагога професійного навчання, бо професійна діяльність здійснюється у визначених середовищі (заклад відповідної освіти) і часу (рік підготовки).

В основу підготовки педагога професійного навчання доречно застосовувати циклічність такого процесу. Циклічний характер процесу підготовки педагога професійного навчання полягає в тому, що навчальний матеріал ділиться на порівняно невеликі частини, кожна з них досконально вивчається, здійснюється контроль за його засвоєнням, а потім засвоюється інша частина матеріалу, більш складна. Цикл підготовки - це послідовність певних дій викладачів і студентів, спрямованих на спілкування зі старим матеріалом і досвідом студента як основи для введення нового матеріалу, закріплення його і контролю за його засвоєнням.

У процесі професійної підготовки відбувається накопичення досвіду навчально-пізнавальної діяльності, відбувається перехід від кількісних змін у складі та змісті навчальної діяльності до її якісного перетворення [4, с.186]. Перехід від кількісного накопичення професійних знань до якісного перетворення стану готовності педагога професійного навчання вирішувати педагогічні завдання на новому рівні складності, в нових ситуаціях і є циклічна підготовка. Цикл підготовки педагога професійної освіти постає як сукупність певних етапів освітнього процесу; підсумок послідовних результатів професійної підготовки.

Мета професійної підготовки — це показник циклічності. Професійна підготовка заздалегідь усвідомлений і планований результат, досягнення якого вимагає свідомої, цілеспрямованої діяльності фахівця. Такий показник циклічності процесу підготовки, як її результативність, насамперед пов'язаний зі сформованістю професійних компетентностей.

Педагогу професійного навчання потрібно постійно підвищувати рівень сформованості загальних і професійних компетентностей, щоб залишатися конкурентоздатним на ринку освітніх послуг.

Виходячи із показників циклічності виділяємо наступні цикли підготовки педагогів професійного навчання :

Початковий (перший) цикл: оволодіння загальними знаннями з педагогіки, психології, методики викладання дисциплін та знаннями з дисциплін професійного спрямування. Цей цикл займає більшу частину процесу підготовки педагогів професійного навчання. У ньому отримання нових знань проводиться паралельно, шляхом систематичного залучення студентів до вирішення освітніх завдань різного рівня складності і труднощів.

У початковому циклі підготовки педагогів професійного навчання відбувається усвідомлення і розуміння студентами основної мети майбутньої професійної діяльності. Студенти отримують навички відтворення отриманих знань і методу їх використання при проходженні пропедевтичної практики в

зкладах професійно-технічної освіти. Відбувається формування загальних компетентностей відповідно Професійному стандарту.

Другий цикл: розширення навчального матеріалу і відпрацювання методу його застосування. В другому циклі відбувається конкретизація професійних знань, умінь і навичок та оволодіння методами застосування їх під час проходження педагогічної і технологічної практик в закладах професійно-технічної освіти та виробничій в закладах відповідної галузі. У другому циклі підготовка педагогів професійного навчання повинна спрямовуватися на вирішення проблеми формування професійних компетентностей як педагогічного спрямування, так і відповідної галузі..

Третій цикл: систематизація та узагальнення знань, умінь і навичок, використання змісту вивченого матеріалу самостійно. Саме під час проходження навчальної практики у закладах професійно-технічної освіти студенти самостійно використовують набуті знання і навички, підбирають ефективні методи для застосування їх у вирішенні педагогічних завдань. В третьому циклі підготовка спрямовується на моделювання професійної діяльності.

Заключний цикл: перевіряються і враховуються результати попередніх циклів за допомогою контролю і самоконтролю успішності студентів.

Отже, у процесі підготовки педагога професійного навчання відбувається засвоєння навчального матеріалу і накопичення досвіду навчально-пізнавальної діяльності, відбувається перехід від кількісних змін складу і змісту навчальної діяльності до її якісного перетворення. Переходом від кількісного накопичення знань до якісного перетворення стану готовності студентів до вирішення професійних завдань на новому рівні складності, в нових ситуаціях, і є циклічністю професійної підготовки.

Висновки. Професійна діяльність педагога професійного навчання вимагає постійного підвищення рівня загальних і професійних компетентностей, які відображають єдність теоретичної і практичної підготовки; поєднання педагогічних знань, умінь і навичок із знаннями, уміннями і навичками в конкретній галузі. Циклічність підготовки педагога професійного навчання полягає у формуванні загальних і професійних компетентностей. Для того, щоб бути конкурентоздатним на ринку освітніх послуг, педагогу професійного навчання необхідно постійно вдосконалювати свої знання, уміння і навички. Тобто, повертатися до їх розвитку.

Список використаних джерелами

1. Каньковський І. Професійна компетентність інженера-педагога / Каньковський І. // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.: Мартинюк М. Т. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2010. – Ч. 2. – С. 253-260.
2. Коваленко О.Е. Інженерно-педагогічні кадри: нові вимоги сьогодення / Олена Едуардівна Коваленко // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: збірник наук. пр. / Укр. інж.-пед. академія. – Харків, 2008. – № 21. – С. 8-17. 3.
3. Ничкало Н. Г. Сучасні тенденції і проблеми неперервної професійної освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у

підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: [Зб. наук. праць] / Ред. кол. І.А.Зязюн (голова) [та ін.] / Н.Г. Ничкало.– Київ - Вінниця: ДОВ Вінниця, 2000. – С. 12.

4. Педагогічна книга майстра виробничого навчання : навч. посібник / Н. Г. Ничкало, В. О. Зайчук, Н. М. Розенберг [та ін.] ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 1992. – 334 с.

5. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : колективна монографія / за наук. ред. В.І. Ковальчука. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020.

6.Фіцула М.М. Педагогіка, - Тернопіль,2000.-544с.